



TE-palvelut | tjänster
services

Sizz tuâjj-jie'llma



te-palvelut.fi

Sizz tuâjj-jie'llma

TE-kääzzkõözz lie tu'nne ââ'nnemnalla

Oozak-a tuâjppäi'k? Haa'lääk-a vaajted ânn'jož tuâjad nâkkma, kââ'tt lij jeänab tuu miöl mie'ldd? Smiöttak-a, mâkam lââ'ss-škooul'jummuž taarbšak, što piâzzak tuâjj-jie'llmest ouddârâ? Leäk-a tu'mmjam, što äälgčik pörggjen (yrittäjäksi)? Taarbšak-a ämmatlaž säu'rmsâttmõöžž (kuntoutusta), što pi'rğge'čik tuâjj-jie'llmest?

Tuâjj- da jie'llemvue'kk-kääzzkõözz (TE-kääzzkõözz, lääddas TE-palvelut) ou'dde jânnai teäd da silttummuž jie'lllemvue'jji, tuâjppai'ki, školul'jummuž, mätt'tõötmõöžž da pörggivuõđ pirr Lää'ddjânnmest da älggânnmin. Ton vuäitak ââ'nned mij ne'ttkääzzkõözzid, soi'ttjed vä'lddkâaddlaž kääzzkõsnaamrid le'be va'rrjed ääi'j da pue'tted jiõčč TE-kontra sagstõöllâd.



Lää'dd- da ruõcckïõllsaž teäd kaaunak seeidast
www.te-palvelut.fi

Leäku aktiivlaž – ââ'n mij mängpeällsaž kääzzkõözzid

Leäk-a reäugast, tuâjte'm, mätt'tõötti, pää'ccmen tuâjtää le'be mä'ccmen tuâjj-jie'llma? Alttâd tuâjjooccmõöžž TE-kontrest.



Alttâd tuâjjooccmõöžž tääi'ben:
www.te-palvelut.fi

Mij vuä'pstep da mätt'tep oocjid tuâjjooccmest. Oocâp da ta'rjjeep tu'nne suäppi tuâjppai'kid. Jõs ääigak altteed pörggâz, tuu vie'kkte TE-konttri lââ'ssen vooudlaž poorgâskääzzkõözz.

Alttâd tuâjjooccmõöžž Personä'sšlai Jiõččan ä'sšumuš (**Oma asiointi**) -ne'ttkääzzkõözzâst. Te'l vuei'ttep tâ'lles ââ'nned tuu teädaid, ko oocâp tuâju'vddja pue'rmõs tuejeei. Alttâd tuâjjooccmõöžž nee'ttest - te'l kaaunak jâ'ttlõben kääzzkõözzid, mäi'd taarbšak.

Kiičč tuâjppai'kid nee'ttest

Mij ne'ttseidain kaaunak Lää'ddjânnam veiddsumus tuâjppai'ki oocâmkkääzzkõözz. Äävas tuâjppäi'k (**Avoimet työpaikat**) – kääzzkõözzâst vuäitak oocâd tuâjppai'kid oudm. ämmatjoouk, päi'kkkââ'dd le'be i'lmmtõspei'vmeär mie'ldd, le'be oocâd saa'ni mie'ldd.

Päi'kkvahtt (**Paikkavahti**) –kääzzkõözzin vuäžžak teädaid äävas tuâjppai'kin jiijjad liädggpâštta le'be mä'tkkte'lfoo'ne.

Tobdstööd äavas tuájppaai'kid da á'nškuáđ Páik'kvaaut. Ko vuážžak teáđ äavas tuájppáai'kest, vää'ld tá'lles öhttuod tuájju'vddja. Tuájjoocmest ka'nnat lee'd já'ttel.

Tuájjoocâm-mätt'tös vie'kkat oocâd tuáj tuöstlöben

Tiuddâd da pei'vved jiijad tuájjoocâmsilt-töözzid puá'dee'l tuájjoocâm-mätt'tösse.

Mätt'töözzâst tobdstöötâp tuájjoocmööžž vuá'zzid, tuájmarkkni vuákka, tuájju'vddji vuárddmööžžid da elektroonlaž tuájjoocâm-neävvoid. Tán mätt'töözzâst vuáitak puárast harjtööllâd tuájjoocmööžž, što o'nnstičik jiijad tuájmainstättmööžžâst.

Tuóju álggânmid

EURES lij Euroopp ekonomiauvu'd tuájvää'itemkääzks. EURES-portaalâst káunn'je teáđ EU-jânmi äavas tuájppaai'kin da tuáj- da jie'llemvue'jjin. Portaalâst kaunak še teáđ, mákam lij reáuggad mátam jee'res jânmin.

Lâá'ssteádaid kaunak táái'ben še:
www.te-palvelut.fi/eures -seidast,
te'lfonkääzks da
www.eures.europa.eu

Tuájkaunnâmplaan tuejjeep öoutâst

TE-konttâr ää'sštobddi vuáppast tuájjoocmööžžâst, maainast tuin tuu tuájjoocâmduóivvi pirr da árvstááll tuu silt-tööžž.

TE-koontâr reášš vuössmös mainstättmööžž tuin kuei't neá'ttel mää'ttest tuejoocmööžžad álggmööžžâst, jös ij töt

tuu vue'jj lokku vää'ídee'l leákku čiölgsânji taarbte'm. Mainstättmööžž já'rjstumuš kuei't neá'ttel mää'ttest tuejoocmööžž álggmööžžâst ainsmätt kääzksostarbad meáldlaž kääzksööžž já'ttel játtjumuš.

Mij va'lljeep tuu kääzksööžž tön mie'ldd, mái'd ton taarbšak da má'htt mij vuei'ttep pue'rmösân tue'rjjeed tuu tuáj kaunmest. TE-kääzksööžž lie riáššum kääzks-liinji mie'ldd. Ták liinj lie tuájvää'item- da pöörgâskääzksööžž (työväilytis- ja yrityspalvelut), silttööžž ooudâsviikkâmkkääzksööžž da kääzksööžž, máivui'm tue'rjjeep tuáj kaunmest.

Ko leäk il'mmtöötâm tuájjoocjen, raajjâp kuei't neá'ttel se'st tu'ne tuájkaunnâmplaan, jös taarbšak tön. Plaanâst suápâp tuájjoocmööžž täávtöözzid, tuáimid da kääzksööžžid nu'tt, što kaaunčik tuáj já'ttlönji.

Tuájjtá'ttemplaan ta'rkket kooum máänpää'j kööskin mie'rääi'jmáinstâ'ttmööžžâst.

Tuórvv, ko tuájhåamm mottje

Jös leäk meáddaceálkkmööžž vaar vue'lnn, leäk meáddaciálkkum ekonomlaž máainai diott, leäk jouddam päkkluóvâsvuó'tte le'be tuu mie'rraiggaž tuájkköskkvuó'tt lij puuttmen, vuáitak vuážžad päälklaž luóvâsvuó'd tuájjoocmööžž. Ko puáđak mie'ldd mij kääzksööžžid, kook vie'kkte tuu kaunnâd tuáj, vuáitak vuážžad šuurab tuájtemvuó'ttie'ögg.

Jöš leäk tuejte'm, vuáitak vuážžad ko'rvvööžž tuejlmáinstâ'ttem-maa'tki mä'tkk-da iinnstemkuulin.

Tuejte'mesvuöttouddōōz ma'hssi
vuäitt miöttâd jââ'ttemveä'kkvuōđ tuej
vuâsttavä'lddmō'sše tue'jjei tuejmmä'tkk-
le'be jee'res kuulid le'be tuejppäi'kk-kâdda
serddmō'sše.



**TE-kääzkkōōz tue'rjee, ko
tuâjkkōskkvuōtt mottai**

Lââ'zzet jiijjad ämmatsilttōōz le'be va'lljed aivv ođđ tuâj

Jōs ääigak viikkâd ooudâs jiijjad silttōōz
le'be vaajted ämmat, mij ta'rjjeep taarbâšlaž
teâđaid vaajtōsmäainain, škool'jumššin,
ämmtin da mättjumšši teäggtoōzâst.

Vuäitak sagstōöllâd škool'jumuš- da
tuâjvvaajtōsmäainai pirr ää'sštobddjin
TE-kontrest le'be soi'ttjed
škool'jemvuä'pstōōz vä'lddkâaddlaž
te'lfon-naamra. Kaaunak teâđ nee'ttest še.

www.opintopolku.fi
www.ammattinetti.fi
facebook.com/koulutusneuvonta



**Määngpeällsaž teâđ
škool'jumšest da ämmtin
kaaunak te-palvelut.fi
–seeidain da TE-konttrin.**

Veä'kk ämmatva'lljumšä da tuâjppälggaz plaanummša

TE-kääzkkōōzzi ää'sštobddipsykoloog
vie'kkte tuu va'lljeed vuōigg ämmat da plaa-
need tuâjppälggaz. Privatt sagstōöllmōōžži
veäkka vuei'ttep kiōččlōddâd jee'resnallšem
tuâjaid da škoolid da tuejjeed psykolooglaž

suävlažvuōtt-tee'stid. Vuäitak jiočč še
ärvstōöllâd jiijjad vaajtōsmäainaid AVO-
prograamin.

www.te-palvelut.fi/avo

Tuâjppää'ljesvuä'pstōs

Tuâjppää'ljesvuä'pstōōzâst väöldak čiōlggâz
jiijjad ämmatva'lljeem- da tuâjvvaajtōs-
mäainain. Vuäžžak vuä'pstōōz, mä'htt
oo33ōōđak škool'jumšä da pue'rääk jii-
jad vaalmašvuōđ tuâj-jie'llma. Vuä'pstōōz
tuejjeet vuei'vv-vue'zzest jooukin, nu'tt što
vuä'psteeki lââ'ssen tuu tue'rjee jee'res
oummu, kook lie seämmanallšem vue'jjest
mä'te ton.

Ođđ silttōs škool'jumššin

Tuâjviōkkmätt'tōs

Tuâjviōkkmätt'tōōzjin vuäitak pei'vveed jii-
jjad silttōōz le'be škool'jed jiijjad ođđ tuōjju.
Tät mätt'tōs lij jurddum vuōss-sââ'jest pä'jjel
20-ekksaž tuâjteemid le'be oummuid, keäk
lie vaarâst pää'cced tuâjtää.

Mätt'tōs lij mäauste'm. Tōn jä'rjste
ämmatlaž vuōrâsoummuiškool'jemkōōs
kōōz, ämmatškool, öllškool da privatt
škool'jummuž jä'rjstei.

Ämmatlaš tuâjviōkkmätt'tōōz
vuei'vvmie'rren lij takainalla mii-ne tu'tkkōs.
Tō'st vuäitt spraavdōōttâd vuâđđ-, ämmat-
le'be spesialämmat-tu'tkkōōz le'be
pie'kk tu'tkkōōzâst. Täävtoōssân vuäitt
leed še tuejjeed öllškoolmättjumšid
loopp räjja. Tōn lââ'ssen ta'rjee
juätkk- da tiuddeemškool'jummuž da
pōrggiškool'jummuž. Vuäi'tte jä'rjsted

vuõrâsoummui vuãđđmätt'tõõzz še, jõs jiõk vuei't spravdõõttãd ämmatškooul tõn diõtt ko tu'st lij väjja vuãđđškooul mättmie'rr.

Õõutãst ha'ŋkõkkuum školul'jumuš lij nõkam, koon tuãjju'vddi da TE-kããzzkõõzzi äã'sštoobdi lie õõutãst plaanãã da ha'ŋkõkããm. Jãnnmasi'rddjid jã'rjste jeãlõõttãmskolul'jummuž, kãã'tt vie'kõkat mã'ttõõtti vuãssõõttãd Lãã'dd õhttsažkãdda tõn aktiivlaž vuãzzli'žžen.

Vuãitak oocãd tuãjviõkkmätt'tõ'sse ne'ttblaãŋkin le'be põmmaiblaãŋkin, koon vuãžžak TE-kontrest.

Školul'jumušvahtt-kããzzkõs vuõlttad tuu tuãivvam teãđaid vuõ'i'õğgest tuu liãdggpãštta.

Jiõõttããttlaž mãtt'tõõttmõs tuãjte'mvuõtt-tie'õğin

Vuãitak kaunnãd miõllõõ'ssi školul'jummuž, kãã'tt ij kuul tuãjviõkkmätt'tõ'sse. Jõs haa'lããk mãtt'tõõttãd jiõõttããttlãnj, tõ'st fe'rttai suãppãd TE-konttrin ouddãl ko mãtt'tõõttmõs älgg. Vuãžžak školul äãi'j tuãjte'mvuõtt-tie'õğ, tuãjmarkãntuãrjõõzz le'be kullko'rvvõõzz, jõs

- ▶ åskkap, što tuãrjõõzz veãkka vuãžžak tuãj jãnnai hiãlpben
- ▶ mãtt'tõõđak vuei'vvuãimmãn
- ▶ suãppãp tuãrjõõzzãst tuãjkaunnãmp-laãnãst le'be tõn ko'rvveei plaãnãst
- ▶ leãk uu'ccmõsãn 25-ekksaž.

Jõs školul'jummuž ij vuei't tue'rjjeed tuãjte'mvuõtt-tie'õğin, sãtt lee'd što vuãitak kuuitãg mãtt'tõõttãd čãrrtuãimmãn jiõkga mõõnãt tuãjte'mvuõtt-tie'õğ. Vuãžžak lãã'ssteãđaid školul'jemvuã'pstõõzzãst le'be mij ne'ttseeidain.

Mãttjemsuãppmõš-škooul'jumuš

Mãttjemsuãppmõš-škooul'jummuš lij hiãlpp ha'ŋkõked ämmatlaž vuãđđsilttõõzzid le'be mãttjed ämmat võl pue'rben. Mãttjemsuãppmõš lij mie'rrãiggsaž tuãjjsuãppmõš. Tõ'st mãttjak tuãjast tuãjppããi'kest da mãtt'tõõđak teãttaunnsid školulãst. Tuãjju'vddi mãhss mãtt'tõõttja pãã'lõk tuãjmmãnnsuãppmõõžž mie'ldd. Jõs leãk tuãjte'm, tuãjju'vddi vuãitt oocãd TE-kontrest pã'lõkkuãrjõõzz.

www.opintopolku.fi

TE-kããzzkõõzz alttõõlli põrggja

TE-koontãr vuã'ppast tuu, ko äãigak altteed põrggãz da taarbšak lãã'ssteãđ põrggivuõđ pirr da tuãrjõõzz põrggãz a'lõğe.

Startt-tie'õğin tã'kõkee, što põrggi pi'rõğãd tõn äãi'j, ko alttããll põrggãz. Startt-tie'õğ vuãitt vuãžžãd jããnmõsãn 12 mããnpãã'jjen, da tõn õõzãt TE-kontrest. Jee'res vooudlaž põõrgãskããzzkõõzz ta'rjje alttõõlli põrggja mããngpeãllsaž vuã'pstem-, tuãimmsãã'jj- da jee'res kããzzkõõzzid. Mãtt'tõõttmõõžži veãkka vuãitak ha'ŋkõked da tiuddeed põrggisilt-tõõzzid, tõnt go lij hiãlpp altteed põrggãz da školul'jed jiiãas seãmma äãi'j.

Ho'hsse, što tuejte'mes tuejoocjen vuãitak vaalšed õõzãk-a altteemtie'õğ avi tuejte'mesvuõđõuddõõzz põrggivuõđ neelljest vuõssmõs mããnpãã'jest. Jõs alttããk põõrgãstuejjummuž tuejte'mesvuõđpõdd, põõrgãstuejjummuž vã'ldd- da čãrrtuãimmvuõđ jeãt ãrvvtõlu neellj vuõssmõs mããnpãã'j põdd

põõrgâstuejjummuž altummšest. Tuejte'mes tuejoocjen vuâžžak peâggtum ääi'jest tuejte'mesvuõðouddõõzz.

Loogg lââ'zz: **te-palvelut.fi** > Työnhakijalle > Jos jäät työttömäksi > Työttömyysturva > Yrittäjä ja työttömyysturva

Jõs vuâžžak puâtti põõrgâstuejjummšest kõõččmõõžžâst âârrai neellj määnpââ'j poodd, tu'nne mäâu'set suâvtõllum tuejte'mesvuõðouddõõzz. Lââ'ssteâðid tuejte'mesvuõðouddõõzz maau'sjin: www.kela.fi, www.tyj.fi

TE-konttâr da jie'llemvue'kk-, jâattlõk- da pirrõskõõskõõzz (JJP-kõõskõõzz, lââddas ELY-keskukset) škooul'je oummuid, keäk äigga ä'lğged põrggjen le'be lie ju'n põõrgi. Lââ'ssteâðaid põrggiškooul'jummšest vuâžžak nee'ttest da JJP-kõõskõõzzâst.

Alttoõlli põrggji vuâðdvuâ'pstõs:
Põõrgâs-Lââ'ddjânnam (Yritys-Suomi)
-te'lfonkääzzkõs 0295 020 500



***Õhttâd põõrgâstuâim
da põrggiškoouljummuž
hie'lkeld***

Tuârjõs tuâj kaunma

Pä'lkk'tuârjõs

Jõs jîõk o'nnest kaunnâd tuâj, vuâitak teâðštõõllâd TE-kontrest, vuâitci'k-a piâssâd pä'lkk'tue'rjjuum tuõjju. Te'l tuâju'vddi vuâžž tuârjõõzz, što pâstt pä'lkk'keed tuu.

TE-koontâr tu'mmai juõ'kk vuâra, vuâžž-a tuâju'vddi pä'lkk'tuârjõõzz. Pä'lkk'tue'rjjuum

tuâjj älgg mätt'ted tuâjte'mes tuâjoocja ämmatlaž silttummuž da vie'kk'ted tuâjoocci kaunnâd tuâj pä'lkk'tue'rjjuum tuâj mârjja.

Tuõjjuvalmmštâttmõš

Jõs taarbšak persoanlaž vie'kk tuâj kaunmest le'be tuõjju älggmest, vuâitak vuâžžad TE-konttâr päâi'k veä'kkkoummu, nu'tt koččum tuõjjuvalmmštõ'tti. Son vuâitt mättmešt vie'kk'ted tuu mättjemsuâppmõš-škooul'jummšest. Seâmmast tuõjjuvalmmštõ'tti tue'rjjad tuâju'vddi še.

Tuâjjkiõččlõddmõš

Tuâjjkiõččlõddmõš lij kääzzkõs, koon jârjste tuâjppâi'kest da kââ'tt vie'kkat tuâj kaunmest. Tuâjjkiõččlõddmõõžž ääi'j ton jîõk kuuitâg leäkku tuâjjkõskkvuõðâst kiõččlõddmõõžž jârjsteaja.

Kiõččlõõddee'l jee'resnallšem tuâjaid vuâitak kaunnâd šiõgg tuâj le'be škooul, jõs tu'st i'lla ämmatlaž škooul'jumuš le'be ääigak vaajted ämmat. Tuâjjkiõččlõddmõõžž vuei'vemie'rren lij čiõlggeed, keâss-a tuâjj le'be ämmat tu'st miõl le'be ka'nnte'ci-a tu'st ä'lğged oudd-miârkkân põrggjen.

Tuâjjkiõččlõddmõõžžâst se'lvvan tõt še, leäka ton vaalmâš mä'cced tuõjju, jõs jîõk leäkku leämmaž tuâjast ku'kes äigga.

Tuâjjkiõččlõddmõšpäâ'i'k ha'ñkkad TE-koontâr. Ton vuâitak še jîõčč hâmmad päâi'k, koon TE-koontâr preemm . Tuejjkiõččlõddmõõžžâst tuejjeet suâppmõš..

Ämmatlaš säu'rmsmättmõš (kuntoutus)

Jõs rääpplaž vâä'kk le'be puõccmõš lij pie'kk tuu jie'llmest, sätt lee'd što tuu tuâj fe'rttai jä'rjsted mä'htt-ne. TE-konttâr kääzzkõõzz tiuddee ämmatlaš säu'rmsmättmõõžž, mõõn jä'rjste pää'mh- da jâätlõkääsktõs-strooite'l (tapaturma- ja liikennevakuutuslaitokset), tuâjj-jeältõkstrooite'l da Naroodjeältõkstrooite'l (KELA).

www.vkk.fi

www.tela.fi

www.kela.fi

Tuâjte'mvuõtt-teä'gõ

Ko leäk tuâjte'mes tuâjoocci da oo33âk tuâj le'be leäk mie'ldd mij kääzzkõõzzin, kook vie'kkte tuu kaunnâd tuâj, vuâitak vuäžžad tuâjte'mvuõtt-tie'gõ. Nâu'ddem veä'kkte'gõ lie tiânâspei'vvteä'gõ, vuâđđpei'vvteä'gõ da tuâjjmarkkântuârjõs. TE-koontâr tu'tkkad, lie-a tuâjjviõkkpoliittlânji oudldõõzz (edellytyksiä) miõttâd tuâjte'mvuõtt-tie'gõ. Tõt oudd še tuâjjviõkkpoliittlaž ceälkkmõõžž tie'gõ ma'hssja.

Ma'hssi, KELA le'be tuâjte'mvuõttkä'snn (työttömyyskassa), tu'tkkad jee'res oudldõõzid tie'gõ miõttâm diõtt.

Jõs tuâjkaunnâmplaan õhtvuõđâst lij suâppum kääzzkõõzzâst, mii vie'kkat tuâj kaunnmest – tuâjjooccâm-mätt'tõs, tuâjppää'ljesvuä'pstõs, tuâjjviõkkmätt'tõs, škooul'jemkiõččlõddmõš da tuâjjkiõččlõddmõš –, tu'st vuâitt lee'd kääzzkõõzz ääi'j vuõiggâdvuõtt suurab tuâjte'mvuõtt-teägga. Kääzzkõõzz ääi'j vuäžžak kullko'rvvõõzz še.

Lââ'ssteâdaid tuâjte'mvuõtt-teä'gõaa'sšin vuäžžak mij ne'ttseeidain da vä'lddkääddlaž kääzzkõsnaamrin. Jiõččan ä'sšumuš (Oma asiointi) -ne'ttkääzzkõõzzâst vuâitak lookkâd tuâjjviõkkpoliittlaž ceälkkmõõžžid, mâid TE-koontâr lij ouddam, da vastteed jõs tuu tâtta čiõlggeed mâid-ne. Tuejte'mesvuõđõuddõõzzad tää'zzest, aktiivlažvuõđõuddõõzzâst da tuejte'mesvuõđõuddõõzz ooccmõõžžâst vuäžžak tää'r'kab teâdid jiijjad tuejte'mesvuõđkää'snest le'be Kelast.

www.kela.fi

www.tyj.fi

TE-te'lfonkääzzkõõzz

Persoonä'sšla vuä'pstõs

0295 025 500

- TE-kääzzkõõzzi vuä'pstõs
- vuä'pstõõzz ne'ttkääzzkõõzzi ää'nma
- vuä'pstõs tön kääzzkõ'sse, mäid taarbšak

Tuäjte'mvuõttstaanvuä'pstõs

0295 020 701

Škooul'jemvuä'pstõs

0295 020 702

- facebook.com/koulutusneuvonta

Ruõšškiõllsaž vuä'pstõs

0295 020 715

Русскоязычная консультационная служба

PÕÕRGÄS-LÄÄ'DDJÄNNAM-
te'lfonkääzzkõs si'jjid, keäk haa'lee
põrgjen

0295 020 500

 Suomi.fi

www.suomi.fi/yritykselle

Te'lfonsaagg hä'dd puätt ä'sšla
jiijjäs operaattorsuäppmõõžž
mie'ldd

te-palvelut.fi

TE03 kolttasaame I.2019

24